

Column

'Gerechtigheid en geld verdienen, een moeilijk evenwicht'

Prof. dr. Theo Brinkel is KVMO hoogleraar Militair-maatschappelijke studies aan de Universiteit Leiden.

Wat weegt zwaarder: gerechtigheid of geld verdienen? Als het gaat om de betrekkingen met China is het lastig een goede balans te vinden. De deelname van de vorige maand vertrokken Zr.Ms. Evertsen aan *Operation Fortis* kan goed in dat licht worden gezien. De Evertsen maakt samen met de Amerikaanse USS The Sullivans deel uit van een Brits vlootverband, *Carrier Strike Group 21*. Het staat onder leiding van het nieuwe vliegdekschip HMS Queen Elizabeth. *Operation Fortis* laat zien hoe belangrijk de Zuidoost-Aziatische regio en met name de rol van China daar geworden is.

Maar het gaat met deze missie net zozeer om zichtbaarheid van de balans tussen gerechtigheid en geld verdienen. Geld verdienen, dat wil zeggen dat de Europese Unie voor China de belangrijkste handelspartner is en dat China voor de EU de belangrijkste handelspartner is na de VS. Televisies, laptops, kleren, lampen, medicijnen zelfs: we zijn ervoor van China afhankelijk. Gerechtigheid verwijst naar democratie. Die wordt door China in Hong Kong flink om zeep geholpen. Peking onderdrukt Oeigoeren, tot aan degenen van hen die een veilig heenkomen dachten te vinden in Nederland. Gerechtigheid verwijst naar de internationale rechtsorde en de vrijheid van de zee die door de Chinese politiek bedreigd wordt. Praktisch de hele Zuid-Chinese Zee wordt door Peking tot Chinees gebied gerekend. In 2016 sprak het Internationaal Gerechtshof in Den Haag zich uit over de aanspraak die China maakte op een rif dat door de Filippijnen geclaimd werd. Het Hof stelde de Filippijnen praktisch geheel in het gelijk, maar China legde de uitspraak naast zich neer.

Op weg naar Japan zal de *Carrier Strike Group 21* zeer waarschijnlijk gebruik maken van de route door de Zuid-Chinese Zee. Volgens internationaal recht wordt die dus nog steeds als internationale wateren beschouwd. Met de deelname met de Evertsen staat Nederland voor een beginsel dat wij altijd hebben hooggehouden: de *mare liberum*. Wij tonen ons daarin bovendien een solidaire bondgenoot met onze Atlantische vrienden. Minister Bijleveld schat wat dat betreft de risico's voor het schip en zijn bemanning in als 'beperkt en acceptabel'. Defensie doet dus aan gerechtigheid. De reis zal meer dan zes maanden duren en de schepen doen tientallen havens aan, in India, Singapore, Zuid-Korea, Japan. Vrijheid in een wereld van verbindingen heeft de WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) dat een aantal jaren geleden genoemd.

Op de top van staatshoofden en regeringsleiders in Brussel, afgelopen juni, heeft de NAVO zich uitgesproken over China. De NAVO-leiders zijn voorzichtig. In de slotverklaring staat enerzijds dat de groeiende invloed en het assertieve gedrag van het land een uitdaging vormen voor de internationale rechtsorde en voor gebieden die relevant zijn voor de veiligheid van de NAVO. De slotverklaring noemt onder andere de bedreiging van de mensenrechten, de uitbreiding van het nucleaire arsenaal, het verspreiden van desinformatie. De NAVO streeft naar gerechtigheid, want steunt de 'rules-based international order'. Maar de lidstaten realiseren zich anderzijds dat zij niet zonder geld verdienen kunnen. Zij hebben China als grote mogendheid ook nodig. Waar de belangen van de lidstaten dat vragen, verwelkomen zij kansen om samen met China gemeenschappelijke uitdagingen, zoals klimaatverandering, aan te gaan. Vandaar dat zij in de slotverklaring de nadruk leggen op het belang van een constructieve dialoog, waar dat mogelijk is.

Gerechtigheid en geld verdienen, een moeilijk evenwicht. *Carrier Strike Group 21* is voor meerdere doelen onderweg. Uiteraard wordt er van begin tot einde geoefend. Maar het gaat ook om militaire, maritieme, diplomatie: je gezicht laten zien, politieke banden aan halen, bij dragen aan de export. Nederland wordt wel een beetje dominee en een beetje koopman genoemd. Gerechtigheid of geld verdienen? Als ons land beide belangrijk vindt, moet het dat zo af en toe tonen. Zo kun je de missie van Zr.Ms. Evertsen ook zien.